

JUSTITSMINISTERIET

Lovafdelingen

Dato: 14. marts 2017
Kontor: Forvaltningsretskontoret
Sagsbeh: Maiken Bøgelund Bek
Sagsnr.: 2016-762-0011
Dok.: 2202192

REDEGØRELSE TIL FOLKETINGET

OM

FORVALTNINGENS ANVENDELSE AF TVANGSINDGREB OG OPLYSNINGSPLIGTER UDEN FOR STRAFFERETSPLEJEN

MARTS 2017

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	3
2. Kort oversigt over retssikkerhedslovens regler	4
3. Erfaringerne med retssikkerhedsloven inden for udvalgte for-	
 valtningsområder	5
3.1. Indledning	5
3.2. Beskæftigelsesministeriet.....	6
3.3. Erhvervsministeriet.....	8
3.4. Miljø- og Fødevareministeriet.....	9
3.5. Skatteministeriet.....	12
3.6. Justitsministeriets generelle vurdering af retssikkerhedslo-	
vens anvendelse i praksis	13
4. Oversigt over bestemmelser vedtaget i 2016 med hjemmel til	
 at gennemføre tvangsindgreb, der er omfattet af retssikker-	
 hedsloven	15
4.1. Generelt	15
4.2. Bestemmelser, der viderefører hidtidige tilsvarende be-	
stemmelser.....	15
4.3. Bestemmelser, der udvider anvendelsesområdet for gæl-	
dende bestemmelser	17
4.5. Nye hjemler, der giver offentlige myndigheder adgang til at	
foretage tvangsindgreb, der er omfattet af retssikkerhedslo-	
ven	18
5. Sammenfatning	19

1. Indledning

Ved lov nr. 442 af 9. juni 2004 om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter (herefter retssikkerhedsloven) blev der gennemført en samlet regulering af en række spørgsmål, som vedrører tilfælde, hvor en forvaltningsmyndighed har mulighed for uden for strafferetsplejen at foretage visse former for tvangsindgreb uden forudgående retskendelse, herunder navnlig såkaldte kontrol- og tilsynsbesøg. Loven regulerer endvidere visse spørgsmål, der kan opstå i tilfælde, hvor borgere og virksomheder er forpligtede til at meddele oplysninger til en forvaltningsmyndighed. Loven trådte i kraft den 1. januar 2005.

Loven bygger på betænkning nr. 1428/2003 udarbejdet af Retssikkerhedskommissionen, der blev nedsat af justitsministeren i februar 2002.

Det fremgår af forarbejderne til loven, at Justitsministeriet efter lovens ikrafttræden årligt vil udarbejde en redegørelse til Folketinget om forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter omfattet af loven. Redegørelsen skal bl.a. indeholde en omtale af eventuel ny lovgivning, der vedrører den offentlige forvaltnings adgang til at foretage tvangsindgreb uden for strafferetsplejen, samt på udvalgte områder en omtale af praksis med hensyn til anvendelse af tvangsindgreb uden for strafferetsplejen. Formålet er at styrke den offentlige interesse og debat om borgernes retssikkerhed, jf. Folketingstidende 2003-04, tillæg A, side 3107. Justitsministeriet afgav den seneste redegørelse til Folketinget den 15. marts 2016.

Af redegørelsen fra 2016 fremgår det, at det samlet set er Justitsministeriets opfattelse, at der ikke er grundlag for at antage, at retssikkerhedsloven generelt har givet anledning til væsentlige problemer i praksis i 2014, hverken i forhold til de virksomheder mv., hvor der udføres kontrolbesøg, eller i forhold til myndighedernes tilrettelæggelse og udførelse af kontrolbesøg mv. Herudover indeholder redegørelsen fra 2016 en oversigt over bestemmelser i lovgivningen, der er vedtaget i perioden 1. januar 2015 – 31. december 2015, og som giver forvaltningsmyndigheder adgang til at gennemføre tvangsindgreb, der er omfattet af retssikkerhedsloven. Af denne oversigt fremgår, at der i 2015 blev vedtaget i alt 16 bestemmelser vedrørende forvaltningens adgang til at gennemføre tvangsindgreb omfattet af retssikkerhedsloven.

Den foreliggende redegørelse indeholder – efter en kort oversigt over retssikkerhedslovens regler i pkt. 2 – en omtale af praksis i 2015 på udvalgte områder med hensyn til anvendelse af tvangsindgreb omfattet af loven, jf. pkt. 3. Redegørelsens pkt. 4 indeholder en omtale af ny lovgivning vedtaget i 2016, der vedrører den offentlige forvaltnings adgang til at foretage tvangsindgreb omfattet af loven, og pkt. 5 indeholder en sammenfatning.

Ved lov nr. 525 af 6. juni 2007 blev § 1, stk. 5, i retssikkerhedsloven ophævet, således at lovens regler om tvangsindgreb fra den 1. januar 2008 også gælder i tilfælde, hvor der efter lovgivningen stilles krav om forudgående retskendelse. Baggrunden for denne lovændring var, at de hensyn, der ligger bag retssikkerhedslovens kapitel 2 og 3, også gør sig gældende for så vidt angår tvangsindgreb, som foretages efter indhentet retskendelse.

2. Kort oversigt over retssikkerhedslovens regler

Loven indeholder bl.a. generelle regler om den fremgangsmåde, som forvaltningsmyndighederne skal følge ved gennemførelsen af et tvangsindgreb, som er omfattet af loven (kapitel 2). Det er bl.a. fastsat, at tvangsindgreb kun må anvendes, hvis mindre indgribende foranstaltninger ikke er tilstrækkelige, og hvis indgrebet står i rimeligt forhold til formålet med indgrebet (§ 2). Det er også bestemt, at en række af forvaltningslovens regler – bl.a. reglerne om inhabilitet, partsaktindsigt, begrundelse og klagevejledning – gælder ved gennemførelsen af tvangsindgreb omfattet af loven (§ 3). Der er endvidere fastsat en pligt til under visse omstændigheder at gøre notat om indholdet af oplysninger, som en myndighed modtager i en sag om iværksættelse af et tvangsindgreb (§ 4).

Herudover er det fastsat, at myndigheden skal underrette parten forud for gennemførelsen af et tvangsindgreb omfattet af loven (§ 5, stk. 1). Underretningen skal ske skriftligt senest 14 dage, inden tvangsindgrebet gennemføres, og skal indeholde oplysninger om tid og sted for indgrebet, retten til at lade sig repræsentere eller bistå af andre efter forvaltningslovens § 8, hovedformålet med indgrebet og det faktiske og retlige grundlag for indgrebet, jf. § 24 i forvaltningsloven (§ 5, stk. 2). Parten kan herefter gøre indsigelse mod beslutningen inden for en frist fastsat af myndigheden. Fastholdes beslutningen, skal dette inden eller senest samtidig med gennemførelsen af tvangsindgrebet begrundes skriftligt over for parten, jf. § 24 i forvaltningsloven (§ 5, stk. 3).

Reglerne om underretning kan fraviges helt eller delvist i en række tilfælde. Det gælder, hvis øjemedet med tvangsindgrebets gennemførelse ville forspildes, hvis forudgående underretning skulle gives (§ 5, stk. 4, nr. 1), hvis hensynet til parten selv taler for det, eller partens rettigheder findes at burde vige for afgørende hensyn til andre private eller offentlige interesser (§ 5, stk. 4, nr. 2), hvis det er nødvendigt af hensyn til rigets udenrigspolitiske eller udenrigsøkonomiske interesser, herunder forholdet til EU (§ 5, stk. 4, nr. 3), hvis øjeblikkelig gennemførelse af tvangsindgrebet efter forholdets særlige karakter er påkrævet (§ 5, stk. 4, nr. 4), eller hvis forudgående underretning viser sig umulig eller er uforholdsmæssig vanskelig (§ 5, stk. 4, nr. 5).

Loven indeholder desuden regler om pligt for myndigheden til at forevise legitimation i forbindelse med gennemførelsen af et tvangsindgreb (§ 6), pligt til at udvise størst mulig skånsomhed under et tvangsindgrebs gennemførelse (§ 7) samt pligt til i en række tilfælde at udfærdige rapport om udførelsen af et tvangsindgreb (§ 8).

Loven indeholder endvidere regler om forholdet til strafferetsplejen ved gennemførelsen af tvangsindgreb omfattet af loven (kapitel 3). Det er således fastsat, at hvis en enkeltperson eller juridisk person med rimelig grund mistænkes for at have begået en strafbar lovovertrædelse, kan tvangsindgreb over for den mistænkte med henblik på at tilvejebringe oplysninger om det eller de forhold, som mistanken omfatter, alene gennemføres efter reglerne i retsplejeloven om strafferetsplejen (§ 9, stk. 1). Det gælder dog ikke, hvis tvangsindgrebet gennemføres med henblik på at tilvejebringe oplysninger til brug for behandlingen af andre spørgsmål end fastsættelse af straf (§ 9, stk. 2). De nævnte regler finder tilsvarende anvendelse, hvis der i sagen rettes et tvangsindgreb mod andre end den mistænkte (§ 9, stk. 3). Den mistænkte kan under nærmere bestemte betingelser meddele samtykke til fravigelse af reglerne i § 9, stk. 1 og 3 (§ 9, stk. 4).

Loven indeholder endelig en bestemmelse om retten til ikke at inkriminere sig selv mv. (§ 10). Bestemmelsen indebærer bl.a., at hvis der er konkret mistanke om, at en enkeltperson eller juridisk person har begået en lovovertrædelse, der kan medføre straf, gælder bestemmelser i lovgivningen mv. om pligt til at meddele oplysninger til myndigheden ikke i forhold til den mistænkte, medmindre det kan udelukkes, at de oplysninger, som søges tilvejebragt, kan have betydning for bedømmelsen af den formodede lovovertrædelse (§ 10, stk. 1).

3. Erfaringerne med retssikkerhedsloven inden for udvalgte forvaltningsområder

3.1. Indledning

Det er som nævnt forudsat i forarbejderne til retssikkerhedsloven, at den årlige retssikkerhedsredegørelse skal indeholde en omtale af praksis på udvalgte områder med hensyn til anvendelse af tvangsindgreb omfattet af loven.

Redegørelsen indeholder en beskrivelse af praksis inden for følgende ministeriers områder: Beskæftigelsesministeriet, Erhvervsministeriet, Miljø- og Fødevarerministeriet og Skatteministeriet. Justitsministeriet har anmodet disse ministerier om oplysninger vedrørende de enkelte kontrolmyndigheder inden for ministeriernes forvaltningsområder.

De nævnte ministerier er udvalgt på baggrund af, at der foretages et betydeligt antal kontrolbesøg mv. inden for disse ministeriers områder, og at der er tale om kontrolbesøg mv. inden for meget forskellige forvaltningsområder. Endvidere er det anført i Retsudvalgets betænkning af 27. maj 2004 over lovforslag nr. L 96 (folketingsåret 2003-04), at der i redegørelsen skal indgå de erfaringer med lovens anvendelse, som en række forvaltningsmyndigheder – herunder Arbejdstilsynet, miljømyndighederne og skattemyndighederne – vil indhøste i tiden efter lovens ikrafttræden.

Pkt. 3.2-3.5 nedenfor indeholder en omtale af praksis inden for de nævnte ministeriers områder i 2014. Pkt. 3.6 indeholder på baggrund heraf Justitsministeriets generelle vurdering af retssikkerhedslovens anvendelse i praksis.

3.2. Beskæftigelsesministeriet

3.2.1. Inden for Beskæftigelsesministeriets område udføres kontrolbesøg mv., der er omfattet af retssikkerhedsloven, af Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering samt Arbejdstilsynet. De oplysninger, som Justitsministeriet har modtaget fra Beskæftigelsesministeriet, kan sammenfattes således:

	Antal kontrolbesøg				Antal politianmeldelser i hele 2015
	Måned	Uvarslede	Varslede	I alt	
Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (lufthavnstilsyn)	November 2015	2	0	2	0
Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (virksomhedskontrol)		0	0	0	0
Arbejdstilsynet	November 2015	3.825	1.353	5.178	754 ^{1 2}
I alt		3.827	1.353	5.180	754

3.2.2. *Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering* har oplyst, at de to lufthavnstilsyn, som styrelsen gennemførte i november 2015, var uvarslede. Det er sket med henvisning til undtagelsesbestemmelsen i retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 5, hvorefter forudgående underretning kan undlades, hvis underretning viser sig umulig eller uforholdsmæssig vanskelig.

De uvarslede lufthavnstilsyn har ifølge Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering ikke givet anledning til indvendinger fra de kontrollerede. Ved kontrollen har samtlige kontrollerede fået udleveret en pjece, hvori de bl.a. orienteres om hjemlen til kontrollen i § 91 b i lov om arbejdsløshedsforsikring m.v., formålet med kontrollen og det eventuelle videre forløb.

¹Arbejdstilsynet foretog i 2015 580 politianmeldelser for overtrædelser af arbejdsmiljølovgivningen, 141 politianmeldelser for manglende overholdelse af anmelderreglerne til Registret for Udenlandske Tjenesteydere (RUT), samt 33 politianmeldelser for overtrædelse af rygeloven.

²Arbejdstilsynet har siden 2002 haft mulighed for at udstede administrative bødeforelæg og dermed afslutte straffesager uden at politianmelde den pågældende virksomhed. Antallet af administrative bødeforelæg for arbejdsmiljøovertrædelser udgjorde 450 i 2015. Arbejdstilsynet har endvidere siden 1. juli 2013 haft mulighed for at afgøre klare og ukomplicerede RUT-sager med et administrativt bødeforlæg for RUT-overtrædelser. Antallet af administrative bødeforelæg for RUT-overtrædelser udgør 265 i 2015. Det opgjorte tal i skemaet indeholder ikke antallet af administrative bødeforelæg.

Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering har endelig oplyst, at den praktiske anvendelse af retssikkerhedslovens regler i forbindelse lufthavnstilsynene ikke har givet anledning til problemer.

Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering har herudover hjemmel til at gennemføre virksomhedskontroller i medfør af § 91 a i lov om arbejdsløshedsforsikring m.v., men der har ikke været gennemført sådanne virksomhedskontroller i 2015.

3.2.3. Arbejdstilsynet har oplyst, at de uvarslede kontrolbesøg er foretaget efter retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 1, hvorefter forudgående underretning om gennemførelse af en beslutning om iværksættelse af et tvangsindgreb kan undlades, hvis øjemedet med tvangsindgrebet ellers ville forspildes.

Arbejdstilsynet har desuden oplyst, at det – på samme måde som oplyst til brug for redegørelserne om praksis i de foregående år – ikke kan udelukkes, at der sker anvendelse af undtagelsesbestemmelsen i retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 4, hvorefter forudgående underretning om gennemførelse af en beslutning om iværksættelse af et tvangsindgreb kan undlades, hvis øjeblikkelig gennemførelse af tvangsindgrebet efter forholdets særlige karakter er påkrævet. Dette kan være relevant i tilfælde, hvor der er behov for at standse en bestemt arbejdsproces eller lignende, hvor øjeblikkelig gennemførelse af tvangsindgrebet efter forholdets særlige karakter påkræver, at tilsynet gennemføres uden forudgående underretning.

Arbejdstilsynet har endvidere oplyst, at de varslede kontrolbesøg har givet anledning til samlet fem klagesager vedrørende Arbejdstilsynets myndighedsudøvelse. Det er i den forbindelse bl.a. blevet gjort gældende, at Arbejdstilsynet ikke burde have gennemført et tilsynsbesøg, når arbejdsgiveren ikke kunne være til stede på grund af ferie, at besøget ikke burde være gennemført på arbejdsgiverens privatadresse, at Arbejdstilsynet havde besøgt virksomheden 4-5 gange over en periode på 2 år, at en varslingsskrivelse skulle være sendt til en privat e-mailadresse i stedet for virksomhedens eBoks, at Arbejdstilsynet gav et påbud på et tidspunkt, hvor virksomheden allerede var ved at rette op på en konstateret adfærd, samt at en virksomhedsejer var utilfreds med den tilsynsførendes adfærd, herunder at virksomhedsejeren ikke oplevede en sammenhæng mellem dialogen på besøget og de efterfølgende afgørelser fra Arbejdstilsynet.

Arbejdstilsynet har endvidere oplyst, at de uvarslede kontrolbesøg har givet anledning til samlet syv klagesager vedrørende Arbejdstilsynets myndighedsudøvelse. Det er i den forbindelse bl.a. blevet gjort gældende, at et tilsynsbesøg burde have været varslet, at en tilsynsførende manglede faglig viden, at en tilsynsførende havde en uacceptabel adfærd under et tilsynsbesøg, at det var kritisabelt, at den tilsynsførende optog fotos af arbejdet fra naboers private veje, dvs. før den tilsynsførende var ankommet på arbejdspladsen, at

en virksomhedsejer var utilfreds med størrelsen af en mulig bøde, som virksomheden blev varslet om, samt at Arbejdstilsynet burde have reageret med påbud overfor et arbejdsmiljøforhold, som en borger mente, var en overtrædelse af arbejdsmiljølovgivningen.

Arbejdstilsynet har herudover oplyst, at der ved ingen af de politianmeldelser, der er foretaget i 2015, er opstået spørgsmål om gennemførelse af tvangsindgreb omfattet af loven eller spørgsmål om anvendelse af pligt til at meddele oplysninger til den offentlige forvaltning.

Arbejdstilsynet har endelig oplyst, at det er Arbejdstilsynets erfaring, at anvendelsen af retssikkerhedslovens regler i øvrigt ikke har givet anledning til problemer i praksis ved gennemførelse af kontrolbesøg i virksomhederne eller i forbindelse med politianmeldelser.

3.3. Erhvervsministeriet

3.3.1. Inden for Erhvervsministeriets område har Justitsministeriet anmodet om oplysninger vedrørende den kontrolvirksomhed, som foretages af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen inden for konkurrenceområdet. De oplysninger, som Justitsministeriet har modtaget fra Erhvervsministeriet, kan sammenfattes således:

	Antal kontrolbesøg				Antal politianmeldelser i hele 2015
	Måned	Uvarslede	Varslede	I alt	
Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen	Oktober 2015	1	0	1	2

3.3.2. Erhvervsministeriet har oplyst, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen foretog ét kontrolbesøg omfattet af reglerne i retssikkerhedslovens kapitel 2, jf. § 1, stk. 1, i oktober 2015.

Erhvervsministeriet har desuden oplyst, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens kontrolbesøg blev foretaget uvarslet efter retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 1, hvorefter øjemødet med tvangsindgrebets gennemførelse ville forspildes, hvis forudgående underretning skulle gives, da formålet med undersøgelsen ville forspildes, hvis forudgående underretning skulle gives. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen vurderede således, at der ved det pågældende kontrolbesøg var risiko for, at eventuel dokumentation for den formodede overtrædelse af konkurrenceloven ville blive bortskaffet, såfremt forudgående varsling blev givet.

Det uvarslede kontrolbesøg gav ikke anledning til indvendinger fra den kontrolundersøgte virksomhed.

Erhvervsministeriet har endvidere oplyst, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen i hele 2015 politianmeldte to sager, hvor der var gennemført eller opstået spørgsmål om gennemførelse af tvangsindgreb, som er omfattet af loven, og/eller hvor der er anvendt eller opstået spørgsmål om anvendelse af en pligt til at meddele oplysninger til den offentlige forvaltning.

Erhvervsministeriet har yderligere bemærket, at Konkurrence- og Forbrugestyrelsen er opmærksom på, at retssikkerhedsloven indebærer en arbejdsdeling mellem forvaltningen og politiet. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen er derfor i tæt og løbende dialog med Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet med henblik på at afklare, hvilken myndighed der i den enkelte sag er kompetent til at foretage den relevante sagsoplysning.

3.4. Miljø- og Fødevarerministeriet

3.4.1. Inden for Miljø- og Fødevarerministeriets område³ udføres kontrolbesøg mv., der er omfattet af retssikkerhedsloven, af kommuner, regioner, Fødevarestyrelsen, Miljøstyrelsen, NaturErhvervstyrelsen og Naturstyrelsen. De oplysninger, som Justitsministeriet har modtaget fra Miljø- og Fødevarerministeriet, kan sammenfattes således:

	Antal kontrolbesøg				Antal Politianmeldelser i hele 2015
	Måned	Uvarslede	Varslede	I alt	
Kommuner ⁴	September/ november 2015	256	1.909	2.165	87
Regioner ⁵	September 2015	0	35	35	0
Fødevarestyrelsen	Oktober 2015	7.856	48	7.904	368
Miljøstyrelsen	September/November 2015	20	51	71	15
NaturErhvervstyrelsen	September 2015	2.366	251	2.617	403
Naturstyrelsen	November 2015	1	35	36	1
I alt	September – november 2014	10.499	2.329	12.828	874

³ En række statslige myndigheder (SKAT, Forsvarsministeriet, Søfartsstyrelsen) fører tilsyn med visse af Miljø- og Fødevarerministeriets regler. Tilsyn udført af disse myndigheder er ikke medtaget, medmindre Miljø- og Fødevarerministeriet har foretaget politianmeldelser på baggrund af disse tilsyn. Politianmeldelser foretaget på baggrund af oplysninger fra andre myndigheder, som de pågældende myndigheder har fået i forbindelse med tilsyn efter anden lovgivning, er ikke medtaget. Naturstyrelsens kontrolopgaver er i 2016 overtaget af Styrelsen For Vand- og Naturplanlægning. Natur- og Miljøklagenævnet har oplyst, at nævnet i 2016 har foretaget besigtigelser på i alt 15 steder, og at alle besigtigelser var varslede, jf. forudsætningsvist § 16 i lovbekendtgørelse nr. 1620 om Natur- og Miljøklagenævnet af 8. december 2015.

⁴ 70 kommuner har bidraget til redegørelsen.

⁵ 4 regioner har bidraget til redegørelsen.

3.4.2. *Kommunerne* har indberettet at have anvendt undtagelsesbestemmelserne i retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 1, 2, og 5, hvorefter forudgående underretning kan undlades af hensyn til, at øjemedet med tvangsindgrebets gennemførelse ville forspildes (*nr. 1*), hvor hensynet til parten selv taler for det, eller hvor partens rettigheder findes at burde vige for afgørende hensyn til andre private eller offentlige interesser (*nr. 2*), og hvor forudgående underretning kan undlades, hvis underretningen viser sig umulig eller uforholdsmæssig vanskelig (*nr. 5*).

Kommunerne har oplyst, at der har været ca. 40 indsigelser⁶ vedrørende de varslede kontrolbesøg mv., og at indsigelserne primært vedrørte tilfælde, hvor der er blevet anmodet om ændring af tidspunktet for kontrolbesøget.

Om erfaringerne med den praktiske anvendelse af retssikkerhedsloven har kommunerne anført, at de generelt set ikke oplever problemer i forhold til anvendelsen af retssikkerhedsloven.

Flere kommuner har dog enkelte bemærkninger i forhold til anvendelsen af retssikkerhedsloven.

En enkelt kommune oplyser således, at indberetningerne til Justitsministeriet til brug for udarbejdelse af den årlige retssikkerhedsredegørelse er meget tidskrævende.

En anden kommune oplyser endvidere, at reglerne giver anledning til en misforstået opfattelse af, at alle tilsyn skal varsles.

Herudover oplyser en tredje kommune, at kravet om underretning om kontrolbesøg senest 14 dage, inden tvangsindgrebet gennemføres, opleves som unødigt tungt, og at kommunen ville foretrække en varslingsperiode på 8 dage, da mellem 10 og 20 procent af de varslede tilsyn må flyttes til et andet tidspunkt.

En fjerde kommune anfører, at retssikkerhedsloven besværliggør kommunikation mellem borgere/virksomheder og kommunen.

En femte kommune bemærker, at kommunen i høj grad anvender uvarslede tilsyn i forbindelse med f.eks. klagesager, hvor der er informationer om en aktuel lovovertrædelse.

3.4.3. Miljø- og Fødevareministeriet har oplyst, at *regionerne* foretager både varslede og uvarslede tilsyn.

⁶ Ca. 40 kommuner har oplevet, at kontrolbesøget har givet anledning til indsigelser.

Om erfaringerne med den praktiske anvendelse af retssikkerhedsloven har én region oplyst, at regionen altid udfører besigtigelser forud for udførelse af indledende undersøgelser i medfør af jordforureningsloven. Derudover udfører regionen besigtigelser, når det er nødvendigt for at kunne træffe en afgørelse om kortlægning eller ikke-kortlægning efter jordforureningsloven. Begge typer besigtigelser varsles. Regionen har desuden oplyst, at regionens tilsyn efter råstofloven både foretages varslet og uvarslet.

En anden region har oplyst, at regionens opgaver på miljøområdet består af undersøgelser, afværgeforanstaltninger og deponering af jord i råstofgrave efter reglerne i jordforureningsloven samt kortlægning af råstoffer, meddelelse af tilladelser til råstofindvinding og at føre tilsyn med råstofindvindingerne efter reglerne i råstofloven. Regionen har desuden oplyst, at en række af regionens opgaver på miljøområdet alene består i tilsyn, som foretages på udendørs lokaliteter, således at reglerne i retssikkerhedslovens kapitel 2 om forudgående underretning mv. ikke finder anvendelse.

Regionerne har ikke bemærkninger til den praktiske anvendelse af retssikkerhedsloven.

3.4.4 Miljø- og Fødevareministeriet har oplyst, at de uvarslede kontrolbesøg *på ministeriets område* er foretaget efter retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 1, hvorefter øjemedet med tvangsindgrebets gennemførelse ville forspildes, hvis forudgående underretning skulle gives, og lovens § 5, stk. 4, nr. 3, der giver adgang til at undlade forudgående underretning, hvis det er nødvendigt af hensyn til rigets udenrigspolitiske eller udenrigsøkonomiske interesser, herunder forholdet til EU.

Miljø- og Fødevareministeriet har desuden oplyst, at hverken de varslede eller de uvarslede kontrolbesøg foretaget af Naturstyrelsen og NaturErhvervstyrelsen har givet anledning til indvendinger.

Miljø- og Fødevareministeriet har herudover oplyst, at i Miljøstyrelsen og Fødevarestyrelsen gav ingen af de varslede besøg anledning til indsigelser. Et enkelt af de uvarslede kontrolbesøg foretaget af Miljøstyrelsen gav anledning til indsigelse. Miljø- og Fødevareministeriet har herudover oplyst, at tre af de uvarslede kontrolbesøg foretaget af Fødevarestyrelsen gav anledning til indsigelser.

Om erfaringerne med den praktiske anvendelse af retssikkerhedsloven i forbindelse med Miljø- og Fødevareministeriets egne kontrolbesøg er det oplyst, at Fødevarestyrelsen, i lighed med foregående år, anfører, at flere virksomheder har givet udtryk for, at de finder udlevering af retssikkerhedsblanketten og information om deres rettigheder flere gange om året unødvendigt. Virksomhederne vil hellere i gang med kontrolbesøget. Miljø- og Fødevareministeriet oplyser samtidig, at der på Fødevarestyrelsens område er udtrykt

generel tilfredshed med den oplysning, der gives om muligheden for at lade sig bistå ved kontrolbesøget.

Endelig har Miljø- og Fødevarerministeriet oplyst, at Miljøstyrelsen og Naturstyrelsen ikke oplever problemer med den praktiske anvendelse af retssikkerhedslovens regler.

3.5. Skatteministeriet

3.5.1. De oplysninger, som Justitsministeriet har modtaget fra Skatteministeriet, kan sammenfattes således:

	Antal kontrolbesøg				Antal Politianmeldelser i hele 2015
	Måned	Uvarslede	Varslede	I alt	
SKAT ⁷	November 2015	666	369	1.035	Ikke oplyst

3.5.2. Skatteministeriet har oplyst, at SKAT i ovennævnte sager har opgjort antallet af sager, der er afsluttet i november måned 2015, og hvor der under sagens behandling har været foretaget tvangsindgreb efter retssikkerhedslovens kapitel 2, jf. § 1, stk. 1.

Skatteministeriet har oplyst, at visse uvarslede kontrolbesøg er foretaget efter retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 1, hvorefter øjemedet med tvangsindgrebets gennemførelse ville forspildes, hvis forudgående underretning skulle gives, og lovens § 5, stk. 4, nr. 3, der giver adgang til at undlade forudgående underretning, hvis det er nødvendigt af hensyn til rigets udenrigspolitiske eller udenrigsøkonomiske interesser, herunder forholdet til EU.

Skatteministeriet har herudover oplyst, at tvangsindgreb ved udbetalingskontrol af såkaldt negativ moms normalt foretages med kortere varsel end 14 dage efter retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 2, hvorefter forudgående underretning bl.a. kan undlades, hvis partens rettigheder findes at burde vige for afgørende hensyn til offentlige interesser. Det skyldes, at den pågældende virksomhed har krav på udbetaling af negativ moms inden 3 uger fra tidspunktet for rettidig angivelse, og at Skatteministeriet efter udbetalingsfristens udløb skal forrente det angivne beløb.

Der er ikke foretaget registrering af indsigelser i forbindelse med varslede eller uvarslede tvangsindgreb.

Der er heller ikke foretaget registrering af, om et tvangsindgreb har givet anledning til politianmeldelse, ligesom der heller ikke sker særskilt registrering af pålæg om oplysningspligt. Skatteministeriet har i den anledning imidlertid oplyst, at et dækkende billede

⁷ Kontrolopgaver foretages af SKAT Indsats

af straffesager kan illustreres af antallet af tiltalebegæringer til politiet i sager vedrørende overtrædelser af skatte-, afgifts- og toldlovgivningen, hvor frihedsstraf kan komme på tale, antallet af administrativt udstedte bødeforlæg og sager, der er afsluttet af anklagemyndigheden. Skatteministeriet har sammenfattende opgjort antallet for 2015 således:

Tiltalerejsninger	720
Administrative bødeforlæg	2.111
Afsluttet ved anklagemyndighed	523
I alt	3.354

Skatteministeriet har endelig oplyst, at den praktiske anvendelse af retssikkerhedsloven ikke giver ministeriet anledning til bemærkninger.

3.6. Justitsministeriets generelle vurdering af retssikkerhedslovens anvendelse i praksis

3.6.1. De ministerier, hvorfra Justitsministeriet har modtaget oplysninger om praktiske erfaringer med retssikkerhedsloven, foretager tilsammen et meget betydeligt antal tvangsindgreb, der er omfattet af loven.

Generelt set er der ikke i de høringssvar, som Justitsministeriet har modtaget, rejst væsentlige spørgsmål i forhold til den praktiske anvendelse af retssikkerhedsloven. Ud af det samlede talmateriale er det kun sket i ganske få tilfælde, at virksomheder har fremsat indsigelse eller er kommet med indvendinger i forhold til varslede eller uvarslede kontrolbesøg.

Som det fremgår af pkt. 3.2-3.5 ovenfor, synes den praktiske anvendelse af retssikkerhedsloven ikke generelt at give anledning til vanskeligheder.

Nogle myndigheder og virksomheder har dog givet udtryk for en vis utilfredshed med reglerne om varsling i retssikkerhedslovens § 5, stk. 2. Det er bl.a. anført, at kravet om underretning om kontrolbesøg senest 14 dage, inden tvangsindgrebet gennemføres, opleves som unødigt tungt.

Som det også er anført i de tidligere redegørelser, fandtes der før retssikkerhedsloven ikke generelle regler i lovgivningen om forudgående skriftlig varsling af kontrolbesøg mv. Formålet med varslingsreglerne er på den baggrund at tilgodese de berørte borgeres og virksomheders retssikkerhed på samme måde som forvaltningslovens regler om parts-høring.

Som det også er anført i de tidligere redegørelser, bygger retssikkerhedsloven således bl.a. på det synspunkt, at borgerne og virksomhederne kan have et retssikkerhedsmæssigt

behov for på forhånd at blive orienteret om, at en forvaltningsmyndighed påtænker at foretage et tvangsindgreb, sådan at de pågældende har mulighed for at komme med indsigelser herimod og få vurderet sådanne indsigelser. Det er derfor fortsat Justitsministeriets vurdering, at almindelige hensyn til borgernes og virksomhedernes retssikkerhed taler for en ordening af den nævnte karakter.

3.6.2. For så vidt angår det forholdsvis store antal uvarslede kontrolbesøg, som navnlig gennemføres inden for fødevareområdet, kan Justitsministeriet henholde sig til det, som er anført herom i de tidligere retssikkerhedsredegørelser (jf. bl.a. redegørelse nr. R9 af 25. februar 2015, side 7). Her anføres bl.a. følgende:

”Som nærmere redegjort for [...] ovenfor kan forudgående underretning bl.a. undlades, hvis øjemedet med tvangsindgrebets gennemførelse ellers ville forspildes, jf. retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 1.

Om anvendelsesområdet for denne undtagelsesbestemmelse fremgår det af lovforslagets bemærkninger og justitsministerens besvarelse af spørgsmål 10 og 11 af 9. januar 2004 fra Folketingets Retsudvalg (L 96 – bilag 24), at den ikke kun finder anvendelse, hvis det ud fra de konkrete omstændigheder skønnes, at formålet med et kontrolbesøg ellers ville være forspildt. Bestemmelsen finder således også anvendelse i tilfælde, hvor det generelt må antages, at øjemedet med kontrollen ville blive forspildt, hvis den pågældende borger eller virksomhed var ”advaret” forinden. Hermed sigtes der bl.a. til tilfælde, hvor et kontrolbesøg mv. efter sin generelle karakter vil gå ud på at kontrollere et ”øjebliksbillede”, f.eks. hygiejnetilstanden i en restaurant eller i en fødevarevirksomhed.

Særligt med hensyn til fødevareområdet bemærkes, at det under behandlingen af lovforslag nr. L 96 blev forudsat, at der også efter gennemførelsen af loven vil kunne foretages et stort antal uvarslede kontrolbesøg mv. Fødevareministeriet oplyste i den forbindelse, at ca. 18 pct. af de kontrolbesøg, som Fødevareministeriet årligt udfører, var anmeldt forinden, og at ca. 82 pct. ikke var anmeldt. Det blev tilkendegivet, at Fødevareministeriet efter gennemførelsen af retssikkerhedsloven grundlæggende ville have samme muligheder for at udøve kontrol som hidtil, og det blev under behandlingen af lovforslaget oplyst, at der ikke kunne forventes at blive tale om nogen nævneværdig stigning i antallet af forhånds-anmeldte tilsyn. Der kan i den forbindelse også henvises til, at kontrolbesøgene på fødevareområdet som følge af de gældende EU-regler som altovervejende hovedregel skal foretages uanmeldt. Som nævnt giver retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 3, hjemmel til at undlade forudgående underretning, hvis det er nødvendigt af hensyn til rigets udenrigspolitiske eller udenrigsøkonomiske interesser, herunder forholdet til EU.”

På den baggrund giver det forholdsvis store antal uvarslede kontrolbesøg ikke Justitsministeriet anledning til bemærkninger.

3.6.3. Det oplyste om antallet af politianmeldelser, der er foretaget af de adspurgte myndigheder, giver ikke Justitsministeriet anledning til bemærkninger.

3.6.4. Samlet set er det på baggrund af de foreliggende oplysninger Justitsministeriets opfattelse, at der ikke er grundlag for at antage, at retssikkerhedsloven generelt har givet anledning til problemer i den periode, som ministeriernes hørings svar angår.

4. Oversigt over bestemmelser vedtaget i 2016 med hjemmel til at gennemføre tvangsindgreb, der er omfattet af retssikkerhedsloven

4.1. Generelt

Med udgangspunkt i princippet i grundlovens § 72 om boligens ukrænkelighed tilstræber Justitsministeriet i forbindelse med den lovtekniske gennemgang af andre ministeriers lovforslag at sikre, at der ikke unødigt medtages bestemmelser, der gør det muligt for offentlige myndigheder at skaffe sig adgang til privat ejendom.

I den forbindelse kan der henvises til Justitsministeriets vejledning om lov kvalitet fra 2005, side 39, hvor det bl.a. er anført, at det i hvert enkelt tilfælde nøje må overvejes, om det overhovedet er nødvendigt – med eller uden retskendelse – at tillægge offentlige myndigheder adgang til privat ejendom, herunder om andre og mindre indgribende kontrolforanstaltninger kan anses for tilstrækkelige. Endvidere er det anført, at hvis der er behov for en sådan adgang, bør omfanget heraf begrænses mest muligt, f.eks. ved at der alene gives adgang til forretningslokaler, mens private boliger holdes uden for. Endelig fremgår det af vejledningen og § 11 i Statsministeriets cirkulære nr. 159 af 16. september 1998, at der i bemærkningerne til en sådan bestemmelse bør gives en begrundelse for, hvorfor bestemmelsen er nødvendig, ligesom der bør gives en udførlig angivelse af bestemmelsens anvendelsesområde.

Justitsministeriet har anmodet samtlige ministerier om at oplyse, hvorvidt der i perioden fra den 1. januar til den 31. december 2016 er gennemført lovgivning vedrørende forvaltningens adgang til at foretage tvangsindgreb omfattet af loven. Gennemgangen i pkt. 4.2-4.4 nedenfor bygger på de oplysninger, som Justitsministeriet i forlængelse heraf har modtaget fra ministerierne. Pkt. 5 indeholder en sammenfatning.

4.2. Bestemmelser, der viderefører hidtidige tilsvarende bestemmelser

Der er i 2016 vedtaget syv bestemmelser, som viderefører hidtidige tilsvarende bestemmelser.

Det drejer sig om følgende bestemmelse:

§ 47 i lov nr. 425 af 18. maj 2016 om miljøvurdering af planer og programmer (VVM), indebærer, at den i henhold til lovens § 17 kompetente tilsynsmyndigheds personale og personer med bemyndigelse fra tilsynsmyndigheden har adgang til enhver ejendom uden retskendelse i forbindelse med, at der gennemføres tilsyn efter loven. Det er tale om en ny hovedlov, og bestemmelsen er med redaktionelle ændringer en videreførelse af planlovens § 57 på miljøvurderingslovens område.

§ 213 a, stk. 2, i sundhedsloven, som blev indsat ved lov nr. 656 af 8. juni 2016 om ændring af sundhedsloven, lov om autorisationer af sundhedspersoner og om sundhedsfaglig virksomhed og forskellige andre love, giver hjemmel til, at Styrelsen for Patientsikkerhed eller personer, der er bemyndiget til at udføre tilsyn efter lovens § 213, stk. 3, til enhver tid som led i styrelsens tilsyn mod behørig legitimation uden

retskendelse har adgang til alle behandlingssteder m.v. omfattet af tilsynet. Bestemmelsen i § 213 a, stk. 2, er med visse sproglige ændringer en videreførelse af den forudgående sundhedslovs § 215 a, stk. 7.

§ 220, stk. 5, i sundhedsloven, indebærer, at Styrelsen for Patientsikkerhed eller personer, der er bemyndiget til at foretage undersøgelser efter bestemmelsens stk. 4, til enhver tid mod behørig legitimation uden retskendelse har adgang til offentlige og private ejendomme for at tilvejebringe oplysninger til brug for beslutning om at udstede påbud efter bestemmelsens stk. 2 eller forbud efter bestemmelsens stk. 3. Bestemmelsen i § 220, stk. 5 blev indsat ved *lov nr. 656 af 8. juni 2016*. En tilsvarende bestemmelse fandtes i den forudgående sundhedslovs § 220, stk. 3.

§ 15, i lov nr. 619 af 8. juni 2016 om voksenansvar for anbragte børn og unge, regulerer adgangen til at foretage tvangsindgreb over for anbragte børn og unge, som består i kontrol med brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation. Der er tale om en ny hovedlov. Det følger af § 15, stk. 1, at børn og ungeudvalget uden retskendelse kan træffe afgørelse om kontrol med barnet eller den unges brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation med nærmere angivne personer uden for institutionen under barnet eller den unges ophold på anbringelsessteder efter § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i lov om social service, når det er nødvendigt af hensyn til barnet eller den unges sundhed eller udvikling. Afgørelsen træffes for en bestemt periode. Hjemlen til at foretage tvangsindgreb var tidligere reguleret i § 123, stk. 2, i serviceloven. Bestemmelsen i § 15, stk. 1, viderefører med visse redaktionelle ændringer retstilstanden.

§ 16, stk. 1 og 4, i lov nr. 162 af 31. maj 2016 om voksenansvar for anbragte børn og unge, regulerer adgangen til at foretage tvangsindgreb over for anbragte børn og unge, som består i undersøgelse af opholdsrum, undersøgelse af personer og beslaglæggelse af genstande. Der er tale om en ny hovedlov. Det fremgår af de specielle bemærkninger til bestemmelserne i § 16, stk. 1 og 4, at der er tale om en videreførelse af gældende praksis efter serviceloven. Bestemmelsen i § 16, stk. 1, indebærer, at lederen af et anbringelsessted efter § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i lov om social service, eller den, der bemyndiges dertil, uden retskendelse kan beslutte, at der skal foretages en undersøgelse af et anbragt barn eller en ungs person eller opholdsrum, hvis der er bestemte grunde til at antage, at barnet eller den unge er i besiddelse af effekter, og besiddelsen medfører, at ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn ikke kan iagttages. Bestemmelsen i § 16, stk. 4, giver hjemmel til, at lederen af et anbringelsessted efter § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i lov om social service, eller den, der bemyndiges dertil, uden retskendelse kan beslutte at tage effekter, der findes i barnets eller den unges besiddelse i bevaring, hvis det skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn.

§ 35, stk. 1, i lov nr. 260 af 16. marts 2016 om radioudstyr og elektromagnetiske forhold, indebærer, at Energistyrelsen mod behørig legitimation og uden retskendelse har adgang til lokaliteter og transportmidler tilhørende fabrikanter, importører og distributører for at føre stikprøvevis kontrol med, om loven og regler fastsat i medfør heraf overholdes. Bestemmelsen viderefører § 18 i den tidligere lov om radio- og teleterminaludstyr og elektromagnetiske forhold. Det er med bestemmelsen tydeliggjort, hvem styrelsen har adgang til at føre tilsyn hos og hvor. Muligheden for adgang skal kun benyttes, hvis det må anses for proportionalt. Om det er nødvendigt for Energistyrelsen at få adgang til erhvervsdrivendes lokaliteter beror bl.a. på, om styrelsen på anden måde kan få tilstrækkelige oplysninger til brug for tilsynet. Det betyder eksempelvis, at hvis et tilsyn kan gennemføres ved gennemgang af dokumentation, vil der ikke blive gennemført et tilsyn på stedet.

4.3. Bestemmelser, der udvider anvendelsesområdet for gældende bestemmelser

Der er i 2016 vedtaget fire bestemmelser⁸, som har til formål at udvide anvendelsesområdet for allerede gældende bestemmelser om forvaltningens adgang til at foretage tvangsindgreb omfattet af retssikkerhedsloven.

Det drejer sig om følgende bestemmelser:

§ 16, stk. 1, i lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet, indeholder hjemmel til, at Miljø- og Fødevareklagenævnet, hvis det skønnes nødvendigt for at træffe afgørelse i en klagesag, mod behørig legitimation og uden retskendelse har samme adgang til offentlige og private ejendomme, lokaliteter og transportmidler og til herunder at foretage undersøgelser, fotografere, kopiere eller medtage dokumenter og andre genstande, som myndighederne har efter den lovgivning, som den påklagede afgørelse er truffet efter. Der er tale om en ny hovedlov. Med loven sammenlægges henholdsvis Natur- og Miljøklagenævnet og Klagecenter for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri til nævnet ”Miljø- og Fødevareklagenævnet”. Det følger af de specielle bemærkninger til bestemmelsen i § 16, stk. 1, at en enslydende bestemmelse fandtes i lov om Natur- og Miljøklagenævnet. En sådan bestemmelse fandtes dog ikke for så vidt angår sager på fødevarer-, fiskeri og landbrugsområdet, hvor Klagecenter for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri var klageinstans. Med bestemmelsen i § 16, stk. 1, udvides således adgangen til at foretage sagsoplysning på stedet for så vidt angår sager på fødevarer-, fiskeri og landbrugsområdet.

Ved *lov nr. 1549 af 13. december 2016* er der sket en udvidelse af anvendelsesområdet for bestemmelserne om kontrolbesøg i § 87, stk. 5 og 8, i lov om værdipapirhandel. Med indsættelsen af *§ 87, stk. 10, i lov om værdipapirhandel* har Finanstilsynet fået hjemmel til at udøve de beføjelser, der er nævnt i lovens § 87, stk. 5 og 8, i forhold til virksomheder omfattet Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 596/2014 af 16. april 2014 om markedsmissbrug (markedsmissbrugsforordningen). Bestemmelsen i § 87, stk. 10, er indført som følge af EU-regulering. Med indsættelsen af *§ 87, stk. 11, i lov om værdipapirhandel* har Erhvervsstyrelsens fået hjemmel til at udøve de beføjelser, som der er nævnt i § 87, stk. 5 og 8, i værdipapirhandelsloven, når Erhvervsstyrelsen træder i Finanstilsynets sted i forbindelse med regnskabskontroller efter § 83, stk. 2, i værdipapirhandelsloven. Bestemmelsen i § 87, stk. 11, er indført som følge af EU-regulering og har til formål at sikre, at Erhvervsstyrelsen kan føre et effektivt tilsyn, når Erhvervsstyrelsen træder i Finanstilsynets sted i forhold til sager om regnskabskontrol. Bestemmelsen i § 87, stk. 5 i lov om værdipapirhandel, indeholder hjemmel til, at Finanstilsynet til enhver tid mod behørig legitimation og uden retskendelse kan aflægge kontrolbesøg på forretningsstedet for en værdipapirhandler, en operatør af et reguleret marked, et selskab, der driver en multilateral handelsfacilitet, en clearingcentral, en værdipapircentral, et kontoførende institut og et registreret betalingssystem. Bestemmelsen i § 87, stk. 8, indeholder

⁸ I forbindelse med modtagelsen af ministeriernes høringssvar har Justitsministeriet kunne konstatere, at en enkelt bestemmelse vedtaget i 2015, der indeholder adgang til at foretage tvangsindgreb omfattet af retssikkerhedsloven, ikke blev medtaget i den tilsvarende oversigt i redegørelse fra marts 2016. Det drejer sig om *§ 87, stk. 9, i lov om værdipapirhandel mv.*, som blev indsat ved *lov nr. 1563 af 15. december 2015 om lov om ændring af lov om finansiel virksomhed, lov om investeringsforeninger mv., lov om værdipapirhandel mv. og forskellige andre love*. Bestemmelsen er indført som følge af EU-regulering. Bestemmelsen giver bl.a. Finanstilsynet adgang til at foretage de kontrolbesøg, der opført i lovens § 87, stk. 5 og 8, i forbindelse med tilsynet med finansielle modparters overholdelse af deres forpligtelser i medfør af afsnit II i EMIR-forordningen.

hjemmel til, at Finanstilsynet til enhver tid mod behørig legitimation og uden retskendelse kan få adgang til leverandører og underleverandører med henblik på indhentelse af oplysninger om den outsourcete aktivitet.

§ 16, stk. 2, i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, giver hjemmel til, at udover de tilfælde, der er nævnt i lovens stk. 1, kan lederen af en sikret døgninstitution eller en særligt sikret afdeling efter § 66, stk. 1, nr. 6, i lov om social service, eller den, der bemyndiges dertil, uden retskendelse beslutte, at der skal foretages undersøgelse af, hvilke effekter et barn eller en ung, der er anbragt i afdelingen eller på døgninstitutionen, har i sin besiddelse på sin person eller i sit opholdsrum, hvis en sådan undersøgelse er nødvendig for at sikre, at ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn iagttages. Bestemmelsen i § 16, stk. 2, er en videreførelse af gældende ret efter servicelovens § 123 a, stk. 1. Med bestemmelsen i § 16, stk. 2, er adgangen til at foretage tvangsindgreb dog udvidet til også at omfatte undersøgelse af barnet eller den unges person, hvis en sådan undersøgelse er nødvendig for at sikre, at ordensbestemmelser overholdes eller sikkerhedshensyn iagttages.

4.4. Hjemler, der ophæver gældende bestemmelser

I 2016 er der ikke vedtaget bestemmelser, hvorved forvaltningsmyndigheders adgang til at foretage tvangsindgreb ophæves.

4.5. Nye hjemler, der giver offentlige myndigheder adgang til at foretage tvangsindgreb, der er omfattet af retssikkerhedsloven

Der er i 2016 vedtaget i alt fem bestemmelser, som giver den offentlige forvaltning en egentlig ny adgang til at foretage tvangsindgreb, der er omfattet af retssikkerhedsloven.

Det drejer sig om følgende bestemmelser:

§ 68 c i færdselsloven, som blev indsat ved *lov nr. 384 af 24. april 2016 om ændring af færdselsloven (Udøvelse af markedskontrol med udstyr til køretøjer og godkendelse af prøvningsinstanser)*, indeholder hjemmel til, at transport- og bygningsministeren eller den offentlige myndighed, der bemyndiges hertil, hvis det skønnes nødvendigt, til enhver tid mod behørig legitimation og uden retskendelse har adgang til en virksomheds forretningslokaler, herunder lagelokaler og transportmidler, forretningsbøger samt dokumenter, der vedrører produkter, der føres tilsyn med, herunder dokumenter om typegodkendelse, CE-mærkning og lignende i såvel papirform m.v. samt materiale, der opbevares i elektronisk form, med henblik på at føre tilsyn med overholdelsen af produktkrav i regler, der er fastsat i medfør af færdselslovens § 31, stk. 2, § 50, stk. 2, § 68, stk. 1, § 68a, stk. 1, § 81 a, nr. 1, om køretøjer, udstyrsdele og tilbehør til køretøjer samt personligt sikkerhedsudstyr til trafikanter og i Den Europæiske Unions forordninger om køretøjer, udstyrsdele og tilbehør til køretøjer samt personligt sikkerhedsudstyr til trafikanter. Formålet med bestemmelsen er at styrke indsatsen mod salg af ulovligt sikkerhedsudstyr til børn i biler og busser samt ulovlig montering af udstyret. Det fremgår af lovforslagets almindelige bemærkninger, at der er konstateret et behov for en skærpet indsats på området bl.a. på baggrund af stikprøvekontroller foretaget af busser med eftermonterede sikkerhedsseler.

§ 126 g, stk. 4, i lov om luftfart, som blev indført ved *lov nr. 602 af 4. juni 2016 om ændring af lov om luftfart (Regulering af mindre droner, justering af arbejdsmiljøregler samt afgifter og gebyrer)*, giver politiet kompetence til at kræve, at føreren af en mindre drone afgiver udåndings-, spyt- eller svedprøver eller

lader sine øjne besigtige. Lovens § 126 g, stk. 5, indebærer, at politiet kan fremstille en fører af en mindre drone til udtagelse af blod- og urinprøve, hvis der er grund til at antage, at vedkommende har overtrådt § 126 g, stk. 1-3 eller vedkommende nægter at medvirke til en udåndingsprøve, spytpøve, svedprøve eller øjenbesigtigelse. Bestemmelserne skal ses i sammenhæng med loven § 126 g, stk. 1-3 om droneførers indtagelse af spiritus, bevidsthedspåvirkende stoffer eller hvis droneføreren på grund af sygdom, svækkelse, overanstrengelse, mangel på søvn, påvirkning af opstemmende eller bedøvende midler eller lignende årsager befinder sig i en tilstand, at denne er ude af stand til at føre en drone på betryggende vis. Det fremgår af de specielle bemærkninger til bestemmelsen i § 126 g, stk. 5, at politiets adgang til at fremstille en fører af en mindre drone til udtagelse af blod- og urinprøve svarer til den adgang politiet har efter færdselslovens § 55, stk. 2.

§ 21 i lov nr. 426 af 18. maj 2016 om elektroniske cigaretter mv. indebærer, at Sikkerhedsstyrelsens repræsentanter for at tilvejebringe oplysninger til brug for gennemførelse af kontrol efter lovens § 19, stk. 1, til enhver tid mod behørig legitimation og uden retskendelse har adgang til offentlige og private ejendomme og lokaliteter hos fabrikanter, importører, distributører og detailforhandlere af elektroniske cigaretter og genopfyldningsbeholdere med nikotin. Formålet med bestemmelsen er at sikre, at der ikke markedsføres elektroniske cigaretter og genopfyldningsbeholdere, der ikke lever op til lovens krav. Der er derfor et behov for, at Sikkerhedsstyrelsen kan få adgang til de faciliteter, hvor der fremstilles, opbevares eller forhandles elektroniske cigaretter og genopfyldningsbeholdere for at udføre tilsynet. Adgangen uden retskendelse til private ejendomme og lokaliteter vil alene forekomme i de tilfælde, hvor der fremstilles, opbevares eller forhandles elektroniske cigaretter og genopfyldningsbeholdere herfra og alene i de lokaler, hvorfra de nævnte aktiviteter pågår.

§ 34 i lov nr. 608 af 7. juni 2016 om tobaksvarer mv. indebærer, at Sikkerhedsstyrelsens repræsentanter for at tilvejebringe oplysninger til brug for gennemførelse af kontrol efter lovens § 32, stk. 1, til enhver tid mod behørig legitimation og uden retskendelse har adgang til offentlige og private ejendomme og lokaliteter hos fabrikanter, importører, distributører og detailforhandlere af tobaksvarer og urtebaserede rygeprodukter. Tilsynet har til formål at sikre, at der ikke markedsføres tobaksvarer og urtebaserede produkter, der ikke lever op til lovens krav. Formålet med bestemmelsen er at sikre, at der ikke markedsføres elektroniske cigaretter og genopfyldningsbeholdere, der ikke lever op til lovens krav. Der er derfor et behov for, at Sikkerhedsstyrelsen kan få adgang til de faciliteter, hvor der fremstilles, opbevares eller tobaksvarer og urtebaserede rygeprodukter for at udføre tilsynet. Adgangen uden retskendelse til private ejendomme og lokaliteter vil alene forekomme i de tilfælde, hvor der fremstilles, opbevares eller forhandles tobaksvarer og urtebaserede rygeprodukter og alene i de lokaler, hvorfra de nævnte aktiviteter pågår.

§ 58 a, stk. 4, i lov nr. 1665 af 15. december 2016, giver hjemmel til, at told- og skatteforvaltningen, hvis det skønnes nødvendigt, til enhver tid mod behørig legitimation uden retskendelse har adgang til den sagkyndiges lokaler for at gennemgå regnskabsmateriale med bilag og andre dokumenter, som kan have betydning for told- og skatteforvaltningens kontrol med udbetaling af omkostningsgodtgørelse. Formålet med bestemmelsen er, at der ikke sker misbrug af en tilskudsordning, og det er derfor nødvendigt, at SKAT har mulighed for at kunne foretage udgående kontrol hos sagkyndige for at gennemgå regnskabsmateriale.

5. Sammenfatning

Samlet set er det på baggrund af de foreliggende oplysninger Justitsministeriets opfattelse, at der ikke er grundlag for at antage, at retssikkerhedsloven generelt har givet anledning til væsentlige problemer i praksis i 2015, hverken i forhold til de virksomheder mv.,

hvor der udføres kontrolbesøg, eller i forhold til myndighedernes tilrettelæggelse og udførelse af kontrolbesøg mv.

I 2016 er der vedtaget i alt 16 bestemmelser vedrørende forvaltningens adgang til at gennemføre tvangsindgreb omfattet af retssikkerhedsloven. Fem bestemmelser giver forvaltningen en egentlig ny adgang til at gennemføre tvangsindgreb, fire af bestemmelserne har haft til formål at udvide anvendelsesområdet for allerede gældende bestemmelser om adgang til tvangsindgreb, mens syv bestemmelser i det væsentlige har karakter af en videreførelse af en tidligere bestemmelse. I 2016 er der ikke vedtaget bestemmelser, hvorved forvaltningsmyndigheders adgang til at foretage tvangsindgreb ophæves.

Justitsministeriet vil fortsat med udgangspunkt i princippet i grundlovens § 72 om boligens ukrænkelighed i forbindelse med den lovtekniske gennemgang af andre ministeriers lovforslag tilstræbe, at der ikke unødigt medtages bestemmelser, der gør det muligt for offentlige myndigheder at skaffe sig adgang til privat ejendom.